

**АЛТЕРНАТИВНАТА МЕРА УСЛОВНА ОСУДА ЗА ЗАШТИТНИМ  
НАДЗОРОМ У ТЕОРИЈИ И ПРАКСИ У Р.С.МАКЕДОНИЈЕ/  
ALTERNATIVE MEASURE PROBATION FOR PROTECTIVE  
SUPERVISION IN THEORY AND PRACTICE IN REPUBLIC OF NORTH  
MACEDONIA**

*Pregledni članak*

Тоше Панов<sup>1</sup>, Мевледин Мустафи<sup>2</sup>

<sup>1</sup>МИТ - Универзитет – Скопје, Трета Македонска Бригада бба, Сјеверна Македонија, е-маил: adv.tosepanov@gmail.com

<sup>2</sup>Меѓународен Славјански Универзитет Гаврило Романович Державин Св. Николе, „Маршал Тито“ 77, Сјеверна Македонија, е-маил: mevledin\_mustafi@hotmail.com

**Апстракт**

*Алтернативна мера условне осуде са заштитним надзором у КЗ РСМ је уведена као самостална мера, а разлози за задржавање ове мере у нашем кривичном законнику били су што се у кривичном законодавству појединих земаља условна осуда показала као позитивно искуство, посебно у земљама са англо-америчком система. Предмет овог рада је анализа условне осуде са заштитним надзором као посебне алтернативне мере, оправданост њеног изрицања и улога ове мере у превенцији криминалитета. Циљ овог рада је да са кривично-политичког становишта сагледа ефикасност оправданост и улога ове мере у превенцији криминалитета и дали као најмање изрицана мера испуњава криминално политичке циљеве.*

**Кључне речи:** Условна осуда, услови за одређивање, обавезе, изрицање, опозивање.

**Abstract**

*The Criminal Code of the Republic of North Macedonia, in addition to a Probation sentence, recognizes the alternative measure of probation with protective supervision as a special alternative measure. Alternative measure probation with protective supervision in the Criminal code of Republic of North Macedonia is stipulated as independent measure and the reasons for retaining this measure in our Criminal code were those that in the criminal legislations of certain countries the probation proved to be a positive experience, especially in the countries with the Anglo-American system. Subject of this paper is analyze of probation with protective supervision as a special alternative measure, justification of its imposition and the role of this measure in the prevention of criminality.*

**Keywords:** probation with protective supervision, terms of determination, liabilities, execution, revocation

## **Услови за одређивање заштитног надзора**

Условна осуда са заштитним надзором по нашем КЗ изриче се под истим законским условима под којима се може изрећи условна осуда, односно ако је одређена казна затвора до две године или новчана казна. Међутим, условна осуда са заштитним надзором се утврђује када суд утврди да обична условна осуда неће имати довољно утицаја на учиниоца да више не чини кривична дела. По нашем КЗ, суд може одредити условну осуду са заштитним надзором када околности у вези са личношћу учиниоца или са средином у којој живи оправдавају очекивање да ће се сврха условне осуде остварити ако се одреде мере помоћи, неге, надзора или заштите.

## **Обавезе заштитног надзора**

Приликом избора обавеза заштитног надзора из члана 56. Кривичног законика и одређивања њиховог трајања, суд ће узети у обзир старост учиниоца, његово здравствено стање, склоности и навике, мотиве из којих је учинилац извршио кривично дело. кривичног дела, понашање учиниоца након извршеног кривичног дела, његов ранији живот, његове личне и вансветовне прилике, услове за испуњење обавеза које су му наметнуте и друге околности које се односе на личност учиниоца, а које су од значаја за избор лица која су му наметнута. алтернативна мера условне осуде са заштитним надзором и трајање изречене мере. Приликом утврђивања обавеза, суд мора добро да упозна личност учиниоца, јер се од обавеза које ће му бити изречене очекује да се уздржи од кривичних дела и оствари ресоцијализација кроз поступање према учиниоцу на слободи. Основна сврха због које се налаже извршење једне или више обавеза јесте усмеравање живота и понашања осуђеног лица у правцу остваривања друштвено корисних циљева, чиме се осуђује спречавање поновног извршења кривичног дела.

Приликом изрицања условне осуде са заштитним надзором, наше кривично законодавство не захтева сагласност осуђеног лица за примену неке од прописаних обавеза, за разлику од англоамеричког система где је за изречене обавезе неопходна сагласност осуђеног лица. на њега. То је зато што му у англоамеричком систему суд уопште не одређује казну, већ се поступак аутоматски одлаже и изриче му се условна осуда. У нашем кривичном законодавству није неопходан пристајак учиниоца на обавезе које су му изречене јер је поступак окончан и казна одређена, а условну осуду је једноставно опозвати и изрећи утврђену казну у условној осуди у случају неизвршавања обавеза заштитног надзора. То значи да неиспуњавање обавеза заштитног надзора, а самим тим и евентуално укидање условне осуде у англоамеричком систему производи велике последице и враћа поступак у почетак који подразумева одређивање и изрицање казне, за разлику од француско-белгијског система где је та казна при самом изрицању условне осуде уз заштитни надзор.

Дакле, иако за изрицање условне осуде уз заштитни надзор и обавезе које му надзором одређује није потребан изричит пристајак учиниоца, суд ипак мора узети у обзир спремност учиниоца да испуни изречене обавезе и придржавати се ограничења која је одредио суд. У супротном, биће доведена у питање ваљаност и сврха изрицања условне осуде са заштитним надзором, као и обичне условне осуде.

## **Трајање заштитног надзора**

Изрицањем условне осуде са заштитним надзором суд одређује и време за вршење увиђаја, које не може бити краће од једне године ни дуже од пет година, и тада одређује

трајање заштитног надзора. Пошто законом није одређено колико може трајати заштитни надзор, то значи да се трајање заштитног надзора може одредити за све време инспекцијског надзора. Пробација са заштитним надзором има за циљ да повећа утицај на учиниоца за време условне казне.

Заштитни надзор настоји да надокнади основну замерку француско-белгијског система условне осуде, а то је изостанак било какве помоћи осуђеном за време трајања пробног рада, чиме се постиже одређена врста третмана на слободи. Основна сврха условне осуде са заштитним надзором је да учинилац лакших кривичних дела од кога се не може поуздано очекивати да не настави са вршењем кривичних дела, да не примени краткотрајну казну затвора, већ да му пружи одређену помоћ и надзор слободе, тако да да може да исправи своје понашање и да се потпуно врати животу који је у складу са нормама кривичног права. Иако је ова алтернативна мера веома ефикасан алат у борби против криминала, то није потврђено у статистичким подацима које наводимо у наставку: Основни судови у Републици Северној Македонији, према подацима Државног завода за статистику РСМ, донели су следеће алтернативне мере у 2020, 2021 и 2022.

Табела 1.

| Вкупно осудени | %   | Условна<br>осуда затвор | %     | Условна<br>осуда са<br>заштитним<br>надзором | %    |
|----------------|-----|-------------------------|-------|----------------------------------------------|------|
| 2020 год -6351 | 100 | 2.676                   | 42.14 | 4                                            | 0.06 |
| 2021 год- 7634 | 100 | 2.990                   | 39.17 | 16                                           | 0.22 |
| 2022 год -7769 | 100 | 3.050                   | 39.25 | 46                                           | 0.59 |

Из табеле 1 условна осуда је највише изрицана алтернативна мера, а условна са заштитним надзором је најмање изрицана алтернативна мера и њено изрицање је занемарујуће у односу на укупно изречених пресуда, али се ипак њихов број задњих година повећава.

Извор: Државни завод за статистику на РСМ

### Извршење заштитног надзора изреченог условном осудом

У складу са чланом 11. став 1. став 2. и чланом 13. Закона о пробацији, пробациони службеници имају овлашћење да врше заштитни надзор изречен условном осудом или условним отпустом, као и извршење правноснажног и извршног решења којим се условно осуђује. казну са заштићеним надзорни суд доставља у року од 15 дана од дана правоснажности решења, доставља месно надлежној пробационој канцеларији.

Сходно ставу 3. члана 13. условни службеник је дужан да у року од 15 дана од дана када добијање решења заједно са осуђеним лицем да изради индивидуални програм и план за спровођење заштитног надзора осуђеног лица, у коме утврђује врсту, трајање и спровођење надзора који треба да се спроводи у вези са извршењем. одвојених обавеза осуђеног и да га упозна са последицама неизвршавања обавеза. Месно надлежна пробациона служба позива осуђеног на разговоре у току верификације, утврђује рокове

у којима је условно осуђено лице дужно да се јави у месно надлежна пробациона служба, врши контролу извршења условне осуде уз заштитни надзор и пружа помоћ осуђеном лицу, врши увид у документацију за условно осуђено лице/одлуку суда, налазе и мишљења лекара и прикупља друге потребне податке на адреси захтев суда.

Пробациона служба саставља извештаје о извршењу условне осуде са заштитним надзором и доставља их суду који је донео одлуку у првом степену, свака четири месеца ако је заштитни надзор одређен на годину дана и сваких шест месеци, ако је заштитни надзор надзор се утврђује на више од годину дана.

### **Обустава и укидање изречене мере Условна казна са заштитним надзором**

Ако се, по оцени месно надлежне пробационе службе, утврди да је остварена сврха изречене мере условне осуде са заштитним надзором, месно надлежна пробациона служба ће о томе обавестити суд и може предложити о. суда да обустави извршење заштитног надзора.

Ако осуђено лице у току инспекцијског надзора не испуњава своје обавезе или неисправно испуњава своје обавезе, месно надлежна пробациона служба га упозорава и о томе ће одмах обавестити надлежни суд. Ако условно осуђено лице и поред писмене опомене не испуњава изречене обавезе и не учествује у реализацији индивидуалног програма који му је одређен, месно надлежна пробациона служба најкасније у року од три дана од сазнања за неизвршење обавезе и о неучеству у реализацији индивидуалног програма третмана обавештава суд који је донео првостепену одлуку о опозивању условне осуде.

### **Закључак**

Условна осуда са заштитним надзором у нашој земљи до сада није нашла адекватну практичну примену. Разлоге за то треба тражити у чињеници да нису створени адекватни практични услови за њену примену. Можемо рећи да су практични проблеми и немогућност примене ове алтернативне мере углавном се односе на недостатак адекватно обучених лица за пробационе службенике. Такође сматрамо да се за неправилну примену условне осуде уз заштитни надзор део може прописати и судовима. Јер међу судијама које треба да изрекну ову алтернативну меру постоји сумња у питање њеног извршења, а са друге стране одређене обавезе које су утврђене заштитним надзором и које су предвиђене законом биле су неспорне међу судијама у услове могућности њиховог спровођења, а посебно када је реч о следећим обавезама: прихватање радног односа које одговара способностима и могућностима осуђеног лица, не посећивање одређених врста локала у којима се точи алкохол или коцкање, забрана коришћења алкохолна пића, дроге и друге психотропне супстанце, избегавање и недружење са лицима која негативно утичу на осуђеног, на лечењу или социјалној рехабилитацији у одговарајућим специјализованим установама и др. Судије обично условном казном изричу лечење или социјалну рехабилитацију у одговарајућим специјализованим установама и уздржавање од употребе дрога или алкохола.

Последњих година, посебно доношењем Закона о пробацији 2015. године и отварањем пробационих канцеларија у оквиру Управе за извршење санкција које су отворене за подручја основних судова у земљи, сматрамо да су се стекли одговарајући практични услови за примену ове мере и неопходно је да судови чешће изричу меру условне осуде са заштитним надзором, кад год процене да ће се изрицањем ове мере постићи бољи

циљ. Мишљења смо да је алтернативна мера условне осуде са заштитним надзором прилично ефикасна алтернативна мера ако се имају у виду резултати њене примене у другим земљама, посебно у земљама са англо-америчком система. Из тих разлога, мишљења смо да би наши судови требало што чешће да примењују ову меру.

### Литература:

1. Камбовски В (2015). „Коментар на Кривичниот законик на Република Македонија, „Клуб Матица, „
2. Вуковиќ И. (2021), Кривично право –општ дел, Правен Факултет Београд
3. Закон за пробација (2015)/Сл.весник на РМ, бр, 226
4. Игњатовиќ Џ. (2018) , криминологија , Универзитет во Београд-Правен Факултет Београд
5. Шкулиќ М. (2022), Кривично процесно право Универзитет во Београд-Правен факултет Београд
6. Кривичен Законик /Сл.весник на РМ. бр. 37/96...199/14..
7. Јасмина И, (2020), Ефектите на затворот во ресоцијацијата на осудениот –институт за криминолошки и социолошки истражување, Београд
8. Skenderej K ,Hoxha A (2019), Ekzikutimi I vendimeve penale seria e botimeve “Intirarare Studimesh Juridike, ekonomoko –politikike dhe sociale” Tirana
9. Ѓеоргиева Н. (2022) Затвори во Европа –Графодент Скопје
10. Проевски В. (1986), Кривично право општ дел НИО, „Студентски збор, „ Скопје